

Csender Levente

REPÜLJ MADÁR, REPÜLJ...

”

Uolt egyszer egy ember, úgy hívták Bors Lajos, és Pottyondon lakott. Ez Csíkmenaság azon része, ahová a madár repül a népdalban, és ahonnan katonának vitték Bors Lajost, épp, amikor magyar világ lett Erdélyben, s jó kilátások jöttek, na, akkor vitték a székely legényeket az orosz frontra harcolni. A székely legények dalolva mentek oda is, ment a repülj madár, repülj, a vasúton, harcoltak, amikor harcolni kellett, vonultak, amikor vonulni kellett, s fogságba estek, amikor nem kellett. Az nem volt betervezve, de hát úgy esett, hogy a magyar sereg csapdába esett, bekerítették, lefegyverezték. A madár már csak a dalban repült s az édes galambjának odaült a vállára, mert

rab volt Bors Lajos, a babája meg beteg, de ez Sztálin elvtársat egyáltalán nem érdekelte, berakta a székely fiúkat is a láger barakkjába, s akkor ott már nem Bors Lajos fütyülte a repülj madarat, hanem a szél a deszkák résein. Melózgattak odakinn, de volt olyan nap, hogy nem vitték ki őket, mert a lovak nem bírták a -50 fokot. A deszkapriccsen, ahol élével aludtak, reggel mindig megnézték a mellettük levőket, hogy mozognak-e még. Ha nem mozgott valamelyik fogoly, rárakták egy tárgyra, kivitték a hegy alá és betakarták hóval. Hát így volt ott a tél, a foglyok meg fagyogattak, fagyogattak, lesoványodtak, tavaszra 1900-ból 900-an maradtak. Várták, hogy szabaduljanak, de Sztálin elvtárs nagyon szerette,

ha ott dalolnak a székely fiúk a magyar legényekkel, a repülj madarat, azt nagyon szerette, mondták neki a székely fiúk, hogy ők szeretnének hazamenni a Kárpát-medencébe, mondta is Sztálin elvtárs, hogy persze, de félreértette és a Kárpát-medence helyett Donyec-medencébe szállította őket, s ha már ott voltak, akkor mondta nekik, hogy kellene a bányában egy kis szenet fejteni, és ők lementek oda szenet fejteni, ahogy Sztálin elvtárs óhajtotta. Ott a bánya mélyén legalább nem volt olyan hideg, nem fütyülte a szél a repülj madarat. Csak bányalég volt ott, egyszer majdnem ott maradt Bors Lajos, de a Jóistennek gondja volt arra, hogy újabb tárnákat nyissanak odalent a mélyben, és tovább

A habarcs hűtése (hogy megkössön a fagyos vízben) a Balti–Fehér-tengeri csatorna építésén, 1931–1933 (Gulag-gyűjtemény, Tomasz Kizny)

dolgozzanak. Teltek az évek, fogytak a székely legények a magyar fiúkkal, akik maradtak, már elég sportosak voltak, de Sztálin elvtárs továbbra is nagyon kedvelte őket, és nem akarta, hogy a szovjet vendégszeretet híre csorbát szenvedjen, hát még marasztalta szegényeket. Soványak voltak, rongyosak is már, de Sztálin tovább szerette őket. Annyira szerette, hogy aztán bele is halt a nagy szerelembe. Halála után a bajusza nőtt még egy kicsit, meg a dús haja is, de különösebb életjelet nem adott. Akkor a foglyokat elengedték, hogy mehettek, ők meg akkor elindultak hazafelé. Kicsit messze voltak még Pottyondtól, de egye meg a fene, volt lábuk kettő, s rakták egyiket a másik után. Közeledtek, nem távolodtak, teltek a hetek, fogytak a léptek, s egyszer csak ott volt Bors Lajos Pottyond határában. Leült oda, épp delet harangoztak, gondolkozott, hogy vajon a madár elhozta-e a hírt, hogy ő rab volt, s mennyit gondolt arra a leányra, de a madarat valahol lelőhették, vagy eltévedt, mert a hír bizony nem érkezett meg, a leány nem tudta kívárni azt a nyolc esztendő, amíg Sztálin elvtárs Bors Lajost és katonakollégáit hazaengedi. Régen férjnél volt már, ezt Bors Lajos csak a pottyondi kocsmában tudta meg. Akkor énekelt egyet valami szomorú fizfáról, aminek az volt a vége, hogy amikor Sztálin elvtárs besorozott harminchat hónapra, aztán halkán még hozzátette, hogy az a harminchat neki kilencvenhat hónap lett, de bánja a kutyá, túl van rajta. Csak egy estére adta bűnnek a fejét Bors Lajos, minden leszakított rózsá helyére nyílik más virág, mondta magában, aztán másnap körülnézett Pottyondon, s ott volt az az árva kislány, Máríka, akinek az anyjával csúfságot műveltek az orosz katonák, az apját, amikor segíteni akart a feleségének, lelőtték. Bors Lajos hamar megkérte Máríka kezét, nehogy megint kitörjön valami nyavalya, s meg is tartották a szerény lakodalmat, s olyan szép életet éltek, mint a mesében. A donyecki szénbánya után Bors Lajosnak minden reggel örömkönny szökött a szemébe, mikor meglátta a napot, s nem kellett rongyosan felsorakozni szemlére, nem lökdöste senki puskatussal, s nem kellett lemenni a bánya gyomrába szemet fejteni. Szikár,

tevékeny ember lett Bors Lajos. Elhelyezkedett a csíkszentkirályi borvízpalackozóban, szabadidejében meg ács volt, faházakat, tetőket ácsolt. Született egy szép legénykék, egészséges volt, aranyos, jól meg lehetett köpködni, hogy ne fogjon rajta az igézés. Máríka is a borvízpalackozóban dolgozott, hétvégeken meg járt be Csíkba a piacra árulni. Vitte a pityókát, mert Pottyondon más nem igen termelt, mert ott állandóan olyan hidegecske volt, hogy csak a pityóka érezte jól magát, mert az el tudott bújni a hideg elől a föld alá. Bors Lajos is sokszor örült volna, ha a fogságban, mint a pityóka Pottyondon, el tudott volna bújni a hideg elől a föld alá, de ott nem lehetett elbújni, legfeljebb a hó alá lehetett volna elbújni, de oda a halott fogolytársakat tették, oda nem akart bebújni. Ő élni akart, bírnia kellett a hideget.

Bors Lajos bírta, végül is az életét is a hidegnek köszönhette. A téglagyárban, ahol épp akkor dolgoztatták őket, mind a tíz ujjá lefagyott, a hús leszotyogott róla, a körmei is lehulltak. Bekötözték mind a két kezét, úgy meg nem kellett kijárnia dolgozni, lassacskán meggyógyult, s aztán már nem küldték vissza a téglagyárba. Ez volt a szerencséje, mert akik a téglagyárban maradtak, azok közül egy se érte meg a tavaszt. Szóval, vitte a pityókát Máríka a nagy általvetővel, eladta, s vett az árából egy kedves oroszhegyi asszonytól jó szilvapálinkát. Beletette az általvetőbe és hazavitte, mert tudta, hogy Bors Lajos a szilvapálinkát még a pityókánál is jobban szereti. Ő meg szerette Bors Lajost, kedveskedni akart neki, s hát annál jobban nem is tudott volna kedveskedni, minthogy visz neki oroszhegyi pálinkát. Bors Lajosnak sok barátja volt Pottyondon, soha nem kellett egyedül innia. Bárhová ment, mindig behívták, s ez a Pottyond olyan hely, hogy ott az embert nemcsak behívják, hanem ott is marasztalják, megkínálják, megint marasztalják, megint megkínálják. Így történt egyszer, hogy egy baráti látogatás után, ahol kedvesre itták magukat az asztalos komájával, elindult Bors Lajos hazafelé, de szembe jött az árok, és Bors Lajos oda bizony beleesett, és nem tudott kimászni, de kedve volt énekelni, hát énekelt szépen a maga csendes-

ségében az árok alján. S hát amint ott énekel, egyszer csak látja, hogy közeledik Vak Géza, húz maga után egy kis szekeret. Vak Géza is meghallotta, hogy valaki énekl a repülő madarat az útszéli árokban. A hangjáról megismerte, hogy az bizony Bors Lajos, ha nem egyéb, s egy kicsit belelépett a sárba. Vak Géza kihúzta Bors Lajost az árokból, beletette a kicsi szekerebe és hazahúzta, letette a kapu elé, hogy Máríka ne lássa, milyen fuvarral érkezett haza Bors Lajos. Vak Géza aztán ment dolgára, Bors Lajos is ment volna, de a lábai nem vitték. Mikor meglátta Máríka néni az urát sárosan, ittasan, a kapufélfába kapaszkodva, kérdezte, hogy ugyan biza', látott-e téged valaki, engem senki nem látott, csak Vak Géza, mondta nevetve Bors Lajos. Így éltek ők vidáman, szépen. Bors Lajos nem foglalkozott se Sztálinnal, se Ceusescuval, se Iliescuval, se a kommunizmussal, se a demokráciával. Ő végezte a dolgát, segített másokon is, ahol tudott, de úgy volt vele, hogy őt az elvtársak is meg az urak is hagyják békén. A fiuk felnőtt, megnősült, gyerekei lettek, azokat is szépen megköpködték, hogy senki meg ne igézze őket. Aztán van az életnek az a fordulata, amit a mesében is nehéz kiküszöbölni, hogy valakinek indulni kell a túlvilágra. Máríka kezdte az utazást. Bors Lajos maradt még, szomorú volt, hogy elment a felesége, de azért a derű soha nem hagyta el. Ült a kapu előtt a padon, mert Pottyondon még van a kapu előtt pad, s az öregek rá is érnek kiülni, szóval ült ott a padon, és egyszer felsóhajtott, hogy hálistennek megsüketültem. Nem zavarta már ennek az elé világnak a zaja. Egyszer sok pénzt vitt neki a postás, mondta viccesen Bors Lajosnak, hogy Sztálin elküldte a fizetséget. Megérkezett a kárptólas a szovjet vendégmunkáért. Felállt, bevitte a fiának a borítékot, azt mondta, hogy neki arra már nincs szüksége, mindene megvan, és letette a pénzt az asztalra. Kilencven évét élt Bors Lajos, aztán ő is ment Máríka után. A pottyondiak úgy emlékeznek rá, hogy volt egy sokat megélt ember, akinek a kedvét sosem tudták elvenni. Ott nyugszanak Máríkával a menasági temetőben, a sírjukra gyakran leszáll egy madár.

